

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Fiatalkorú szabálysértők

Szerző: dr. Vidáné dr. Zselenkó Márta

2016. május 28.

I. A kihágási szabálysértési jogtól a mai szabálysértési jog kialakulásáig

Szabálysértési jogi szabályozásunk nem vitásan gyerekcipőben jár a már kialakult, kiforrt és több évszázados múlttal rendelkező jogszabályainkhoz, törvényeinkhez viszonyítottnak. Kialakulásának és megszületésének körülményei ekként jól nyomon követhető, csakúgy, mint társadalom fejlődéséhez, változásához és modernizálásához szükségszerűen igazodó változásai is.

A szabálysértési jog történetében dolgozatom a történeti és jogtudományi háttér áttekintése mellett a fiatalkorú elkövetőkre, fiatalkorú szabálysértőkre fókuszál. A büntetőjog területén jogi munkám során számos esetben kerültem kapcsolatba fiatalkorú elkövetővel, fiatalkorú sértettel, fiatalkorú feljelentővel és feljelentettel, vagy esetleg egy büntetőeljárásban egyéb lefoglalást "elszenvedő", fiatalkorú szereplővel.

Ha a szabálysértési jog kialakulását és történetét szeretnénk összefoglalni, akkor a jelenleg hatályos 2012. évi II. törvény előfutáraként három nagyon fontos jogszabályt, törvényjavaslatot kell megemlítenünk. Ide tartozik az 1843. évi Deák-féle anyagi jogi javaslat, az 1879. évi XL. tv. a kihágásokról és annak módosításairól, továbbá az 1999. évi LXIX. törvény és módosításai.

Ha az okát kívánjuk feltárni annak, hogy miért épp a XIX. század közepén alakult ki az igény a büntette és a kisebb súlyú cselekmények megosztására, azaz a bűncselekmények tárgyi súlya szerinti megosztására az abban keresendő, hogy egyre nagyobb számban lettek a kisebb tárgyi súlyú, úgynevezett „bagatell” bűncselekmények és az igazgatás ellenes normaszegések.

A felosztás kínálta a dichotóm, azaz büntett- vétség, vagy büntette-kihágás és a trichotóm büntett - vétség - kihágás megosztás szerinti lehetőségét.

A kihágások kifejlődése az 1843-ban elfogadott Deák-féle anyagi jogi javaslatához kapcsolódik. Ez idő tájt megfogalmazott anyagi jogi, eljárás jogi és végrehajtási javaslatok közül a Deák Ferenc elnökletével vezetett kodifikációs bizottság által kezdeményezett és összerendezett

anyagi jogi javaslatot nevezzük „Deák-féle btk.-nak¹”. Ez az anyagi jogi javaslat a bűncselekmények dichotóm felosztásában gondolkodott, ekként büntett és kihágások rendszerét elemezte és különböztette meg. Maga a javaslat két külön részre oszlott, ekként általános és különös részt tartalmazott. Ezen kívül a bűncselekmények két fajtáját különbözteti meg, a büntetteket és a kihágásokat, mely utóbbit a függelék tartalmazta.²

Az 1878. évi V. tc., a Csemegi kódex az első hatályba lépett magyar büntető törvénykönyv, amely Csemegi Károly államtitkár nevéhez kötődik, már trichotóm felosztásba, zártabb, kerekesebb gondolkodott. Egyértelmű különbséget tett büntett, vétség és kihágások között. A kisebb tárgyi súlyú normaellenes cselekményeket az úgynevezett kihágásokat külön szabályozta, azokra külön törvény a kihágási büntető törvénykönyvről szóló 1879. évi XL. tc. (továbbiban: Kbt.) rendelkezett.

A Kbt. már egyértelműen felismerte egy fiatalos személy vonatkozásában a megkülönböztetés szükségességét.

A Csemegi-kódex általános részét a Büntető Törvénykönyv Általános részéről szóló 1950. évi II. törvény (Bt.) váltotta fel, ahol ismételen büntett és kihágás között történt meg a különbségtétel. Az 1953. évi 16. tvr. vezette be Magyarországon a szabálysértés jogintézményét, azzal, hogy párhuzamosan volt használatos a vétség és kihágás fogalma, jogintézménye.

Az ezt követő érdemi változást az 1968. évi I. törvény és az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. évi (IV.24.) Kormány rendelet hozta meg, mely nevezhető joggal az első önálló szabálysértési törvényünknek. A rendszerváltozás a jogrend és a szabályozások változását is jelentette, a szabálysértés vonatkozásában. Az európai jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló Európai Egyezményhez való csatlakozási szándék, számos területen fogalmazott meg elvárásokat, így felmerült az igény többek között a szabálysértési ügyek bírósági

1 Wikipédia: Deák-féle btk. https://hu.wikipedia.org/wiki/De%C3%A1k-f%C3%A9le_btk. (2016.05.05.)

2 Wikipédia: Deák-féle btk. https://hu.wikipedia.org/wiki/De%C3%A1k-f%C3%A9le_btk. (2016.05.05.)

felülvizsgálati lehetőségének is.

A magyar Alkotmánybíróság 63/1997 (XII. 12) AB határozata, ezen kérdéskör rendezése kapcsán, ekként felhívta az Országgyűlést, a szabályozás pontosítására, kialakításának rendezésére.

Ennek eredményeként született meg a jelenleg hatályos szabálysértési törvényünk elődje a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény, melyet 2012. év április hó 15. napjától hatályban lévő a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény váltott fel.

II. Fiatalkorúak fogalmának megjelenése a kihágások és szabálysértések „korában”

Az 1878. évi 5. törvénycikk a büntettekről és vétségekről (Btk.), valamint az 1879. évi 40. törvénycikk a kihágásokról (Kbtk.) alkotják az első magyar törvénnyé lett teljes büntetőkódexeket.³

A mintegy 11 fejezetből álló 1879. évi XL. törvénycikk, mely, mint említette a kihágásokat kívánta egy csokorban szabályozni, a fiatalkorú személyek vonatkozásában a következőket rögzít:

„19. § Olyan helyeken, a hol javító intézet (B. T. K. 27., 42. §) létezik, három napnál hosszabb elzárásra ítélt egyének, akik életkoruk huszadik évét még nem haladták túl, büntetésüket a javító intézetben állják ki, s ez esetben a házszabályokban meghatározott munkára kényszerítendők”.⁴

A törvénycikk a 15. §-a - fenti kivétellel, kitéttellel - a kihágások elkövetőivel szemben büntetésként elzárást vagy pénzbüntetés kiszabását írta elő, egyben rendelkezett arról, hogy az elzárásokat úgynevezett közigazgatási hatósági fogházban hajtsák végre, szűkítve a kört lehetőség szerint magánzárkára.

³ www.tankönyvtar.hu Magyar jogtörténet 2004 Osiris Kiadó (2016.05.10.)

⁴ www.1000ev.hu, 1879. évi XL. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a kihágásokról (2016.05.10.)

„A kódex rendszere úgy épült fel, hogy maga a Btk. két részre, ekként általános és különös részekre oszlott, ezek pedig önállóan 9 illetőleg, 43 fejezetre, mindösszesen 486 paragrafusra tagolódtak. A Kbt. pedig mint kihágási törvénykönyv szintén két részből állt, melyben 145 paragrafust rögzített. A kisebb tárgyi súlyú bűncselekmények, a kihágások ezen szabályozás értelmében rendszerint preventívek, míg a büntettekről és vétségekről intézkedő törvények általában represszívek.”⁵

A Btk. és a Kbt. egymással való viszonya akként jellemezhető, hogy *„a Btk. általános része adja az egységet, a Kbt. pedig a különbségeket rögzíti.”*⁶

A Kbt. elsődlegesen az úgynevezett alanyi felróhatóságot vizsgálta, és vette górcső alá, elsődlegesen a gondatlan cselekmények elkövetése során állapított meg felelősséget. Érdekessége, hogy a pénzbüntetések vonatkozásában lehetővé tette valós behajthatatlanság kitéttel az elzárásra történő átváltoztatás lehetőségét, mely több-kevesebb változtatással a mai napig megtalálható jogszabályainkban.

Szabályozta első ízben a kihágások hatásköri elbírását (a Btk. (1880:37. tc.), azonban nem teljesen arányosan osztotta meg a közigazgatási büntetőhatóságok és a járásbíróságok közötti hatáskört, a nagyobb részt a közigazgatási szervekre telepítette. Ez a megosztás egyebekben a szabálysértési jogrendszer életében központi téma mind a mai napig.

A szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény a szabálysértési ügyekben az államigazgatási szervek hatáskörét állapítja meg.

Az 1999. évi LXIX. törvény (továbbiakban: Sztv.) kodifikációjának története mintegy 23 évvel ezelőttre nyúlik vissza, egészen pontosan *„1993. októberében a BM Duna Palotában megrendezett nemzetközi szabálysértési konferencián, ahol - többek között - a szabálysértési eljárás német modelljéről kaptak részletes beszámolót a meghívottak, érlelődött meg a*

⁵ www.tankonyvtar.hu, Magyar Jogtörténet 2004. Osiris kiadó (2016.05.10.)

⁶ www.tankonyvtar.hu, Magyar Jogtörténet 2004. Osiris kiadó (2015.05.11.)

törvény tartalmi lényege és szerkezeti vázlata.”⁷

Az Sztv. megalkotását a nemzetközi elvárásoknak való megfelelés mellett számos érv, így kriminológiai érvek is egyaránt ösztönözték. Kincses Ildikó és Kántás Péter szerzőpáros ezt akként fogalmazta meg, hogy:

„A kriminológiai érv pedig a következőképpen formulázható: a szabálysértési szférában a tömegesen elkövetett tudatos normaszegések ellenére az elkövetők életvitele és értékrendje döntő többségében nem minősíthető deviánsnak (közlekedés, „fiskális” cselekmények), tehát a szabályszegés önmagában nem tükröz egy általánosabb szembe helyezkedést a jogrend egészével.

Ebből az következik, hogy a társadalom a bagatell szférában kevésbé bélyegez meg, mint a bűncselekmények estében: nem érvényesül tehát a bűnözést érintő kirekesztő, a társadalom nagyobbik fele által vallott - előítéletektől terhes - elhárító reakció, miszerint a jogellenesen cselekvők egy idegen, deviánsnak tekinthető kisebbséghez tartoznak, akikkel szemben a társadalom egészének érdekei és értékei védelmében minél szigorúbb állami fellépés, vagy - ennek elmaradása, késlekedése esetén - önhatalmú „jogérvényesítés”szükségeltetik.”⁸

A rendszerváltozást követően robbanásszerűen megnőtt a kisebb tárgyi súlyú, de valamilyen módon szankcionálni rendelt cselekmények a szabálysértések súlya, ekként az Sztv. fennállása alatt is már százezres nagyságrendű szabálysértési ügy időszerű feldolgozására kereste a válaszokat.

III. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény

Az Európai Emberi Jogi Egyezmény ratifikációja azon fenntartással történt meg, hogy

⁷ Kincses Ildikó - Kántás Péter : A szabálysértési jog 1. kötet Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó 1999. év - 19. oldal

⁸ Kincses Ildikó - Kántás Péter: A szabálysértési jog 1. kötetim. - 20. oldal

Magyarország nem tudja biztosítani a bírói út lehetőségét szabálysértési ügyekben, melyet egyebekben az Egyezmény 6. cikke kvázi alanyi jogként garantált az érintett személyek részére. A 6. cikk megfogalmazza, hogy úgy kell eljárni, mintha csak bűncselekmény lenne a vizsgálat tárgya, vagyis érvényre kell mindenképp jutnia a „fair” eljárás elvének, ekként a bíróságnak meghatározott szabályozás mellett perrendszerűen, bizonyítási eljárás lefolytatását követően kell döntést hoznia, megjegyzem, hogy ezt az álláspontot és törekvést a strassburgi Emberi Jogi Bíróság eseti döntéseiben is kifejezésre jutatta már.

Új helyzet alakult ki a ratifikációt követően, hiszen hatályos jogunk nem ismerte az érdemi felülvizsgálat lehetőségét, annak azonban nem volt akadálya, hogy ügynevezett sommás eljárás keretében a kisebb tárgyi súlyú ügyekben közigazgatási hatóság járjon el. Itt jött képbe azonban a bizonyos 6. cikk, hiszen abban az esetben, ha valaki nem értett egyet a közigazgatási szerv határozatával feltétlenül biztosítani kellett számára a garanciális jogot ahhoz, hogy ügyében bírósági eljárása kerülhessen sor. A szabálysértési törvény tervezete a belügyminiszter és az igazságügyi miniszter 6-92/1996. számú előterjesztéséhez köthető. Maga a tervezet ragaszkodott az 1968. évi I. törvény hármas tagozódásához, meghatározott alapelvek mentén általános rendelkezési szabályok, majd a tényállásokat tartalmazó különös rész zárja a kódexet.

Elmondható, hogy az anyagi és eljárásjogi rész önálló marad, a törvény preambuluma rögzíti, hogy a bűncselekményhez képest a társadalomra enyhébb kockázattal járó, enyhébb veszélyességű cselekményi kört szabályoz, de megmaradt a kihágási időszakból származó kettősség, így továbbra is fontos az általános együttélési szabályok védelme, sérthetlensége és továbbra is döntő többsége van az igazgatásellenes kisebb tárgyi súlyú vétkeknek.

III.1. Az 1999. évi LXIX. törvény fiatalkorúakra vonatkozó speciális anyagi jogi rendelkezései és a felmerülő gyakorlati kérdések

A fiatalkorú fogalmát az Sztv. 29. § (1) bekezdése szabályozza, amikor rögzíti, hogy fiatalkorú

az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.

Az Sztv. nem vitásan dulaista jellegű, a lehetséges joghátrányok büntetések és intézkedések.

Az Sztv. szabálysértések miatt alkalmazható jogkövetkezmények címet viselő II. fejezete a büntetések és intézkedések, a büntetés kiszabása, az intézkedés alkalmazása, az egyesítés és elkülönítés és számos más témakör mellett kiemelt hangsúlyt fektet a fiatalkorúra vonatkozó rendelkezéseknek.

A fiatalkorúakra vonatkozó jogszabályi rendelkezés az Sztv.-ben sem jelent többet néhány paragrafusnál, meglátásom szerint a felmerülő problémák megoldása éppen ezért volt olyan bonyolult a törvény hatálya alatt is.

Az Sztv. 29. § (1) bekezdése szerint e törvény alkalmazásában fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem. Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése értelmében pedig fiatalkorúval szemben pénzbírságot akkor lehet kiszabni, ha önálló kerestet (jövedelme) van, vagy megfelelő vagyona van.⁹

Az Sztv. az egyes szabálysértések miatt alkalmazható jogkövetkezmények körében büntetésként említi az elzárást és a pénzbírságot, mely szankciók alkalmazása a korábban írt történeti kitekintés alapján szinte „kezdetektől” alkalmazandó a kihágást elkövetővel, majd a szabálysértők tekintetében. Szabálysértés miatt alkalmazható intézkedés továbbá a járművezetéstől eltiltás, az elkobzás, a kiutasítás, és a figyelmeztetés. „A szabálysértések elkövetőivel szemben kiszabható szankciók jellegüket és rendeltetésüket tekintve két fő célt hordoznak, így: „magatartásbefolyásoló módon hatni kíván a jogsértés elkövetőjére, ugyanakkor „üzen” a potenciális jogsértőknek.”¹⁰ Felmerül tehát a kérdés, hogy speciál és generálperevenció milyen mértékben érvényesül a szabálysértés felelősség megállapítása

9 net.jogtar.hu 1999. évi LXIX. tv. a szabálysértésekről <https://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=99900069.TV> (2016.05.11.)

10 Kincses Ildikó-Kántás Péter: Szabálysértési jo...im.75.oldal

esetén.

Fontos azonban, hogy az arányosság megmaradjon a megelőző és a visszatartó hatás között, tehát egy adott szabálysértés miatt kiszabható szankciónak az adott társadalom értékrendjével összhangban kell lennie, azzal nem helyezkedhet szembe. A szociológiában régóta ismert társadalmi kontrol fogalmáról beszélünk.

III.2. Elzárás - mint kivételes büntetés - alkalmazás fiatalokkal szemben

Az elzárás, mint büntetés alkalmazását nemleges megközelítéssel, így az Sztv. 15. §-ban foglaltakkal kezdem.

Az Sztv. 15. §-a értelmében nincs helye elzárásnak, ha az eljárás alá vont személy

a) fiatalkorú

b) a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. §-ának a) pontjában meghatározott fogyatékos személy, kórházi fekvőbeteg-ellátásban részesül, illetőleg kórházi kezelése válik szükségessé;

c) a terhesség negyedik hónapját elérő nő, tizenhat éves korát be nem töltő gyermekét egyedül nevelő szülő, vagy fogyatékos, illetőleg folyamatos ápolást igénylő hozzátartozójáról egyedül gondoskodik.¹¹

Az elzárás kiszabása 18. életévüket betöltött elkövetők esetében is, figyelemmel arra, hogy személyi szabadságot, mint alkotmányos alapjogot korlátozó szankció kivételesnek tekinthető, alkalmazása kellő körültekintést igényel.

A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 9. cikkének 1. pontjával, valamint az Egyezmény 5. cikkének 1. pontjával összhangban az Alkotmány 55. § (1) bekezdése kimondta, hogy a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra,

11-12. net.jogtar.hu 1999. évi LXIX. tv. a szabálysértésekről (2016.05.12.)

szabadságától senkit sem lehet másként, mint törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.

Az Sztv. 15. §-a felsorolja tételesen azokat a méltánylást igénylő személyei, életkori és egészségügyi sajátosságokat, állapotokat, amelyek esetében kizárt az elzárás alkalmazása. Kizárt többek között az elzárás nevesítve a fiatalkorú elkövetők vonatkozásában, melynek indoka az volt, hogy a személyi szabadság elvonása fiatalkorú személy esetében egyrészt a büntetés céljával ellentétes, továbbá veszélyeztetné a büntetés-végrehajtás rendjét, nem beszélve arról, hogy kisebb tárgysúlyú cselekménye elkövetése révén a törvénnyel először összeütközésbe kerülő fiatalkorúra nézve aránytalan hátrányt jelenete, csakúgy, mint ezen fiatalkorúak hozzátartozóira.

Megfontolandó érvrendszer ez, melyre a mai hatályos 2012. évi II. törvény elemzése kapcsán szükségszerű visszatérni.

III.3. Pénzbüntetés alkalmazása fiatalokkal szemben

Az Sztv. 16. § (1) bekezdése alapján:

A pénzbírság legalacsonyabb összege ezer forint, legmagasabb összege százötvenezer forint.

(2) bekezdés:

Az önkormányzati rendelet harmincezer forintban állítja meg a pénzbírság legmagasabb összegét.

A pénzbírság általános büntetési nemként konstans szereplője a jogszabályoknak egészen a kihágások szabályozása óta. A fenti jogszabály azonban fiatalkorú elkövetők esetében nem elegendő, vonatkozásukban az Sztv. további szűkítő feltételt tartalmaz akkor, amikor 29. § (2) bekezdésében rögzíti, hogy fiatalkorúval szemben pénzbírságot csak akkor lehet kiszabni, ha van **önálló keresete** (jövedelme) vagy **megfelelő vagyona**.

Érdekes problémát vetett fel azonban már annak a definiálása is, hogy mit jelent pontosan a megfelelő vagyon. A válasz azonban nem került rögzítésre sem a törvényben, sem más forrásban, ekként a megfelelő vagyon meghatározását, tartalommal történő kitöltését a jogalkotó az „*általános élettapasztalatra, a közigazgatási szervek, illetve a bírák gyakorlatára*”¹² bízta, a Btk.-hoz hasonlóan.

III.4. Intézkedések alkalmazása fiatalkorúakkal szemben

Az Sztv. a pénzbíráson kívül lehetővé tette a fiatalkorú elkövetőkkel szemben eltiltás, kiutasítás, elkobzás, illetőleg figyelmeztetés alkalmazását.

A fenti felsorolásból általam legfontosabbnak, tartott figyelmeztetés intézkedés érdemel pár szót. A szabálysértési figyelmeztetés intézkedés büntetőjogi párja a megrovás. Mindkét jogintézmény az opportunitás eszköze, erkölcsi-nevelő jellegű. A hatóság rosszallást kifejező intézkedéssel - mely szóban történik - a bíróság rámutat az elkövetett jogsértés helytelen voltára, felhívva az elkövető figyelmét arra, hogy tartózkodjon a jövőben szabálysértés elkövetésétől. Éves szinten több ezerre tehető a figyelmeztetésben részesülők száma.

III.5. Egyes szabálysértési ügyekre vonatkozó külön rendelkezések fiatalkorúaknál

A 14 és 18 év közötti fiatalkorú elkövetők esetében, fokozott védelmük érdekében az Sztv. általános (29. §) és eljárásjogi (128. §) garanciákat is tartalmaz, melyek együttes mélyreható ismeretét tette kötelezővé azok számára, akik fiatalkorú személyekkel szemben jártak el.

Eljárásjogi szempontból kiemelte, hogy abban az esetben ha a fiatalkorúval szemben a lefolytatott eljárás adatai alapján előreláthatólag pénzbírság kiszabására, járművezetéstől eltiltás alkalmazásra kerül sor, a meghallgatásától nem lehetett eltekinteni, ekként érdemi döntésnél a közvetlenség elvéből adódóan megkövetelte a fiatalkorú személyes meghallgatását azzal, hogy a törvényes képviselőt legalább értesítés szintjén az eljárásba „bevonta” azzal,

12 Kincses Ildikó-Kántor Péter: A szabálysértési jog...im. 105.oldal

hogy a fiatalkorú elkövetőt magáról a cselekményről, személyes otthoni körülményeiről, egészségi állapotáról, lehetőleg a törvényes képviselő jelenlétében hallgassák meg.

Az Sztv. 128. § (4) bekezdése rögzítette, hogy a meghallgatáson megjelent törvényes gondozót a fiatalkorú életviszonyaira, vonatkozóan meg kell hallgatni, melyre vonatkozóan a gondozó nem tagadhatja meg a nyilatkozatát. Ki jelent meg törvényes képviselőként? Az esetek többségében maga a szülő, vagy szülők, sok esetben a gyermekvédelmi intézmények gyámjai, nevelőszülők.

A törvényes képviselő definiálásánál az Sztv. a Csjt. és a Ptk. fogalomrendszerére mutatott, azt önállóan nem határozta meg.

Fontos és kiemelendő szabályozást tartalmazott a gyerekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról szóló 1997. évi XXXI. törvény 69. § (1) bekezdése, mely szerint a szabálysértési hatóság riasztó, védelmi funkciót is ellátott fiatalkorúak vonatkozásában így, a szabálysértési hatóság jelzése alapján a települési önkormányzat jegyzője védelembe vehette a szabálysértéssel érintett fiatalkorú elkövetőt. *„A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv 5. §-a szerint a **veszélyeztetettség** olyan - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult - állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza”¹³.*

A gyermekvédelmi törvény mindig is fontos hangsúlyt szentelt annak, hogy a gyermekkorú és fiatalkorú személyek védelmére felhívja a figyelmet. A fizikai érzelmi, vagy szexuális bántalmazáson túl a fiatalkorú veszélyeztettségét jelenti az oktatási és nevelési elhanyagolás, mely elvonja a lehetőséget a gyermektől, fiatalkorútól arra, hogy iskolai tanulmányok folytatását és munkavégzési tevékenységét megkezdve a társadalom hasznos tagja lehessen.

13 Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete: Kézikönyv a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók számára a gyermekekkel szembeni rossz bánásmóddal kapcsolatos esetek ellátáshoz és kezeléséhez, Budapest 2006.

IV. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény, azaz napjaink...

2011. december 22. napján elfogadta el az Országgyűlés a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló T/4/863. számú törvényjavaslat, melyet a Magyar Közlöny 2012. évi 2. számában került közlésre. A jogalkalmazók alapvető változásokat reméltek az új szabálysértési kódextől, mely gyorsabbá, hatékonyabbá téve mindennapi munkájukat követhető és logikus megoldásokat kínál a több éve fennálló anomáliák terén.

A törvény az általános indokolások között rögzíti, hogy:

„az új szabálysértési törvény megalkotásának célja egy olyan új szabálysértési eljárási rendszer kialakítása, amely hatékony és gyors eljárási lehetőségeket biztosít az egyes szabálysértési hatóságok számára. A hatékony és gyors eljárás mellett a tervezet célja egy költséghatékony eljárás felépítése, amelyben a szabálysértés elkövetőjének már nem fűződik érdeke az eljárási cselekmények indokolatlan elhúzásához.”

A szabálysértés jog nehézségét, problematikáját az adja, hogy két jogterület határán mozog, ekként a büntetőjog és közigazgatási jog „rokona”. Országos képzések sora kezdődik azzal, hogy ismételten tisztázandó, hogy a Be. nem háttérjogszabály a szabálysértési jogot alkalmazók számára. Bár a Szabs. tv. több helyen utal a Btk. szabályrendszerére, ezek azonban általában értelmező rendelkezések definícióira szűkülnek.

Vámosiné dr. Marunák Ágnes jogi fórum keretén belül megjelentette cikkében akként ír :

„Az egyik álláspont szerint háttér joganyagként a Be-t kell alkalmazni minden olyan esetben, ami a szabálysértési törvény alapján nem oldható meg.

A másik álláspont éppen ellenkezőleg foglal állást, és nem enged háttér joganyagot használni, csak a szabálysértési törvény szabályait lehet értelmezni és használni. Mindebből következően

országosan eltérő joggyakorlat alakult ki a szabálysértési jog területén.”¹⁴

Vajon eredményre vezet-e az, ha a jogalkalmazók, legyen szó bármely jogterületről, már a törvény alkalmazási alapkérdéseiben sem tudnak egységesen állás foglalni. Álláspontom szerint hatályos szabálysértési törvényünkben nincs konkrét utalás a Be. háttérjogszabályként történő használtára ekként, bár sok esetben akként tűnik, hogy büntető eljárásjogi logika alapján kerül megoldásra egy szabálysértési jogkérdés, a Be.-re történő utalás nem megengedhető.

Tényként rögzíthető, hogy a Szabs. tv. jellegében, szankciórendszerében, a végrehajtásban megadott lehetőségeiben és a nyilvántartási rendszerről szóló rendelkezésiben valami új, formabontó, más. Szemléletváltás történt, mely a törvényt alapelveinél kezdődik. A Szabs. tv. alapelvei között nevesíti az ártatlanság vélelmét, mely egy fontos hiánypótló és iránymutató rendelkezés főként a jogalkalmazók számára. A törvény preambuluma az előző szabályokhoz képest mellőzi az igazgatásellenességre történő utalást, mely nélkül így szól:

„A társadalmi együttélés általánosan elfogadott szabályait sértő vagy veszélyeztető, a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükséges kockázatokkal és veszélyességgel azonban nem rendelkező kriminális cselekmények elleni hatékony fellépés érdekében az Országgyűlés a következő törvényt alkotja.”¹⁵

A törvény a gyorsabb és egyszerűbb eljárást tűzi ki célul, amelyben a széleskörű mérlegelést tesz lehetővé.

Szerkezetét tekintve az „új” törvény „hat külön részből áll: az általános szabályok,

¹⁴ Vámosiné dr. Marunák Ágnes: Jogi Fórum, Az új szabálysértési törvény és a joggyakorlat problémái 2012. <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/603> (2016.05.15.)

¹⁵ net.jogtar.hu. 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési nyilvántartásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről preambulom https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.05.20.)

szabálysértési eljárás, végrehajtás, a szabálysértési nyilvántartási rendszer, egyes szabálysértések és végül a záró rendelkezések.

Az új törvény (illetve a Ket. az objektív szankciókra vonatkozó szabályozásával) - bár egyszerre valósít meg mennyiségi dekriminalizációt, illetve erősíti a jogterület büntetőjogi jellegét - megőrzi a jogterület integritását.¹⁶

A **63/1997. (XII.12.) AB határozat** kifejezésre juttatja, hogy a szabálysértési eljárások rendszere az államigazgatási eljárás általános szabályaihoz hasonló, de a büntetőeljárás elemeit is felhasználja.

A Szabs. tv. a szabálysértési felelősségre vonás kapcsán szándékos és gondatlan cselekmények között tesz különbséget, melyek megállapítása során a Btk.-ban szereplő felbujtó és bűnségéd felelősségét is megállapíthatónak találja. Ezt a rendszert a Cserép- Fábán- Rózsás féle szabálysértési kommentár akként említi, hogy a szabálysértés „*szubjektív, vétkességi alapú*”.

Magyarország 2011. április 15. napján hatályba lépett alaptörvénye, azaz Magyarország Alaptörvénye (továbbiakban: Alaptörvény) 25. cikkében „A bíróság” alcím kapcsán rögzíti, hogy a bíróság jogosult dönteni többek között büntetőügyben, illetőleg magánjogi vitában, továbbá jogosult döntéseket hozni törvényben meghatározott egyéb ügyben.

Az Alaptörvényünk 28. cikke deklarálja, hogy *a bíróságoknak igazságszolgáltatási tevékenységük során - mely elsődleges és legfontosabb feladatuk - a jogszabályok szövegét az abban foglalt célokkal és magával az Alaptörvénnyel összhangban kell vizsgálniuk és értelmezniük.*

¹⁶ Árva Zsuzsanna: Merre tovább szabálysértési jog, Új magyar közigazgatás, 2012/9. sz. 51.oldal

Magyarországon, ha történeti kitekintést végzünk tulajdon képen a 19. század mondhatni utolsó harmadában jelentek csak meg a gyermekek védelmére hivatott jogi szabályozások, méghozzá a legjellemzőbben kihágási szinten.

Az 1867-es kiegyezést követően, amikor is új alapokra helyeződött Ausztria és Magyarország viszonya az Osztrák-Magyar Monarchián belül - népiskolai közoktatás tárgyában megszületett **1868. évi XXXVIII. törvénycikk** a tanítás és kötelezettségén és szabadságán kívül további 8 fejezetben tartalmazott jogi szabályozást, - elsősorban a gyermekek és gyámoltak védelme érdekében - a községi népoktatási intézeteken és elemi iskolákon át a tanítók havi javadalmazásáig. Büntettnek számított ekként:

„(1868. évi XXXVIII. törvénycikk 4. §-a alapján, ha a szülő (gyám vagy gazda) a tankötelezett növendéket az iskolától visszatartja: ebbeli kötelességének teljesítésére komolyan figyelmeztetendő. És ha az e célra szolgálható erkölcsi eszközök felhasználása sikertelennek bizonyulna be, s a tankötelezett növendék az iskolától továbbra is visszatartatná: a kötelességét ekként teljesíteni nem akaró szülő (gyám vagy gazda) első ízben 50 kr-ra, második ízben 1 forintra, harmadik ízben 2 frtra, negyedik ízben 4 frtra büntettség, az iskolai pénztár javára. Sőt ha még ezen négyszeri büntetés sem térítené a szülőt (gazdát vagy gyámot) kötelességének teljesítésére: akkor az illető iskolai szék erről a felsőbb iskolai hatóságnál jelentést tesz, mely aztán az iskolától visszatartott tanköteles gyermek számára a községi hatóságnál külön gyám rendelését is szorgalmazhatja.”¹⁷

Mintegy 10 év elteltével azonban már Eötvös József népoktatási reformtevéte keresztül víve 1868. június 23. napján új törvényjavaslat formájában került a képviselőház elé, melyet a királyi szentesítést követően Magyarország első népoktatási törvényeként került be a köztudatba.

¹⁷ www.ezerev.hu : 1868. évi XXXVIII. törvénycikk a népiskolai közoktatás tárgyában (2016.05.25.)

Pulszky-Németh:¹⁸ Neveléstörténeket alatt megírt értekezése akként ad számot róla, hogy „kiemelkedő jelentőségű törvény ez a magyar népoktatás történetében. (A maga nemében Európa több más országát megelőzte: pl. Angliában 1870-ben, Olaszországban 1871-ben fogadtak el törvényt az általános tankötelezettségről.)”.

A magyar nyelv tanításáról a népoktatási tanintézetekben elnevezéssel bíró 1979. év XVIII. törvénycikk, csakúgy, mint az 1961. évi Btk. már súlyos következményeket helyezett kilátásba azon szülők, nevelők, és gondozók számára, akik kiskorúak felügyeletével kapcsolatosan fennálló kötelezettségeiket elhanyagolták, ne adj isten a kiskorúak csavargását, koldulását vagy züllött életmódra történő rábírását elősegítették.

Az 1961. évi Btk. újdonsága volt, hogy keményen sújtott le azokra is, akik a fiatalok személyekkel kényszer munkát végeztettek. A Btk. számos módosításán túl, kiemelkedően fontos témám szempontjából, hogy 2009. évben tett kiegészítés eredményeképpen büntetendővé vált kiskorú személyek szabálysértésre történő rábírása is.

Visszakanyarodva hatályos jogunkhoz a 2012. évi II. törvény 1. §-a szabálysértés fogalmáról akként rendelkezik, hogy ide tartozik minden olyan törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra. Ha a fogalmi elemeket vesszük alapul, akkor kívánatos ebből a szemszögből a tényállás-szerűsége és jogellenességén túl egy társadalomra veszélyes tevékenység vagy mulasztás. Együttes jelenlétük és fennállásuk esetén beszélhetünk csupán szabálysértésről.

A Szabs. tv. lehetővé teszi azon személyek felelősségre vonását, akiknek a cselekménye szándékos esetleg gondatlan, vagy kivételként megfogalmazva azt, ha a szabálysértést

¹⁸Pulszky-Németh:Neveléstörténet:<http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet>
<http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/09.02.html>(2016.05.22.)

meghatározó jogszabály kizárólag a szándékos elkövetést rendeli büntetni. dr. Cserép Attila, dr. Fábíán Adrián és dr. Rózsás Eszter 2012. évben elfogadott szabálysértés kódexünkhöz készített kommentárjában akként szól, hogy:

„A szabálysértés szubjektív, vétkességi alapú, a közjog által szabályozott jogellenes cselekmény....szabálysértés elkövetője csak meghatározott életkort elért és megfelelő felismerési akaratképző képességgel rendelkező természetes személy lehet, a büntetőjogi értelemben vett felróhatóság lapján...”¹⁹.

Mit jelent ez? Szabálysértés elkövetője bármely természetes személyek lehet, azonban rendelkeznie kell *„megfelelő felismerési akaratképző képességgel”* azon túl, hogy a törvényben előírt korhatárt elérte. Szociálpszichológiai tanulmányaim során elsajátított előismereteimet felhasználva az akaratképző képesség vizsgálatát az akarat és a gyermekekénél kialakult én-tudat körében kezdtem meg, mely a személyiség kialakulásának egyik legfőbb állomása.

„Az éntudat az az érzés, a mi saját magunkról kialakított kép, melybe beletartozik az ember erkölcsi ítélete, célkitűzése, magáról és a környezetéről alkotott véleménye, beletartozik múltja, és jövője is. Az éntudat nem más, mint az a tény, hogy az embernek tudomása van önmagáról.”²⁰

A szerző kifejti, hogy az én-tudatunk nem velük született elsődleges tulajdonságunk, hiszen az újszülöttek még nem rendelkeznek én-tudattal, hanem idővel kialakuló jelenségről van szó, mely jelenséget számos tényező befolyásolhat. De mik lehetnek ezek a tényezők? Abban a pszichológia jeles képviselői is egyetértenek, hogy az én-tudatunk időbeni kialakulásában

19 Kommentár a szabálysértési törvényhez: dr. Cserép Attila, dr. Fábíán Adrián és dr. Rózsás Eszter e-könyv (2016.05.20.)

20 Szőkéné Halász Éva: Pszichológiai és pedagógiai ismertek 2010 év, kiadó : C-Vision Kft 63-80. oldalig http://humantiszka.hu/modularis_jegyzetek/6_1_szokene.pdf (2016.05.25.)

fontos szerepet játszik a biológiai érettségünkön és fejlettségünkön túl a minket körülvevő környezetünk is. Ez azt jelenti, hogy hosszú és lassú folyamat eredményképp környezetünk feléleszti és előhívja belőlünk azt az információ halmazt, amellyel meg tudjunk jelölni magunk számára, azt hogy kik vagyunk mi.

A szenzomotoros koordináció, a test, a beszéd, az akarat és a szóhasználat lassú kialakulását követi az egyén szokásának, ízlésének, véleményének és a tulajdonhoz való ragaszkodásának a kialakulása.

„Serdülőkorban, felnőttkorban kiteljesedik az én tudat. A kialakított tulajdonságok mellé a vágyott tulajdonságok, eszményképek is betársulnak. Erősen belejátszik a társadalom elvárása.”²¹

Én-tudatunk, akaratunk és személyiségünk fejlődése során egyre nagyobb szerepet kap tehát a körülöttünk lévő környezet, mely követendő mintákat és elvárásokat helyez elénk. Talán ennek is köszönhető az a szomorú tény, hogy intézetben felnövő gyermekeknél számos esetben találkoznak a nevelők, gondozók akarati vagy érzelmileg sivár gyermekekkel, fiatalokkal.

Megérkezve a serdülőkorhoz jelentős változás történik az érzelmek és a gondolatvilág terén, a hangulat ingadozás és a felnőtt világgal szembeállító lázadás igénye sok esetben deviancia bűnözés felé sodorja a már önálló akaráttal rendelkező fiatal egyént.

Mi a helyzet a felismerési képességgel? A jogászokat hosszú idő óta foglalkoztatja annak a gondolata, hogy egy tevékenység, vagy mulasztás jogosságának, jogellenességének a felismerésére vajon mindenki képes-e. 1992-ben készítette törvényjavaslat is boncolgatta már,

21 Szökéné Halász Éva: Pszichológiai és pedagógiai ismertek 2010 év, kiadó : C-Vision Kft 63-80. oldal http://humantiszka.hu/modularis_jegyzetek/6_1_szokene.pdf (2016.05.25.)

ezt a kérdéskört, csakúgy, mint az 1975-ös Büntető kódex tervezet, az 1843-as büntető jog javaslatok, a Csemegi-kódex, a Btá. vagy hatályos jogszabályaink.

A „megfelelő felismerési akaratképző képesség” megszerzésének időpontja, tehát csupán saccolható tényező, melyet számos változó alakít és amely valahol az önálló akaratral rendelkező személy serdülő korára datálható. Ez a bizonytalan faktor azonban szabálysértés elkövetése esetén nem elegendő leírás ahhoz, hogy egy fiatal személy felelősségét megállapítsuk. A törvény „merész” lépésként meghatározza számunkra jogalkalmazók számára pontosan azt az időpontot, amikor, a felelősségre vonás jogszabályi keretek között megtörténhet.

V. a törvényben előírt korhatárt elérte....

A Szabs. tv. 27. §-a definiálja a fiataikorú fogalmát, az alábbiak szerint:

„Fiataikorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.”²²

A törvényi szabályozás megkönnyíti tehát a helyzetünket szabálysértési szankció alkalmazása során, hiszen a 14. születésnapot követő naptól szankcionálhatóvá, büntethetővé teszi a fiatal szabálysértést elkövető, szabálysértő személyeket. Kincses-Kántás szerzőpáros akként fogalmaz, hogy *„döntően tette koncentráló szankciórendszer”²³*, melynél, ha figyelembe vesszük az egyén fejlettségét, életkori sajátosságait *„sem nevelési, sem megtorlási szempontok nem igazán tudnak érvényesülni.”²⁴*

22. net.jogtar.hu: Szabs. tv https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV . (2016.05.25.)

23 Kincses Ildikó- Kántás Péter: Szabálysértési jog I. kötet 104. oldal

24 Kincses Ildikó- Kántás Péter: Szabálysértési jog I. kötet 104. oldal

Felmerül a kérdés, hogy jogrendszerünk által a fiatalkorú elkövetőkkel szemben elvárt nevelő visszatartó hatás mennyire érvényesülhet a szabálysértés, ún. bagatell bűncselekmények elkövetőivel szemben.

A fiatalkorúak védelme érdekében szabálysértés elkövetésekor a törvény minimalizálja a kiszabható két fő büntetési nem legmagasabb tételét, ekként a Szabs. tv. 27. § (2) bekezdés a-c. pontjai konkrétan meghatározzák, hogy

- szabálysértési elzárás leghosszabb tartama fiatalkorú személy estében: 30 nap
- míg a kiszabható legmagasabb összegű pénzbírság 50.000,- forint, elzárással is sújtható szabálysértés elkövetése esetén 100.000,- forint.
- helyszíni bírság kiszabására 25.000,- forint erejéig kerülhet sor

Ezen kiszabható maximális tételkeretek kiszabása alól kivételt csupán a halmazati büntetés képez, mely esetben a kiszabható elzárás maximuma 45 napra emelkedik.

A Szabs. tv. 27. § (5) bekezdését figyelembe véve fiatalkorú elkövetővel szemben akkor lehet közérdekű munka büntetést kiszabni, amennyiben a fiatalkorú a határozat meghozatalának időpontjában betöltötte a 16. életévét.

V.1. Elzárás fiatalkorú esetén

Szabálysértési törvényben foglalt elzárás büntetéssel a fiatalkorú elkövető két féle képen találkozhat:

helyszíni bírság meg nem fizetése esetén (Szabs tv. 142. § (3) bekezdés)	szabálysértési elzárással is sújtható szabálysértések elkövetése esetén
---	--

	(Szabs. tv. XXIII. fejezet)
<p>Illetékességi szabály:</p> <p>Nem a helyszíni bírságon rögzített kiszabás hely, azaz az elkövetés helye lesz irányadó az elzárása történő átváltoztatás során, hanem a bíróság illetékessége a végrehajtást lefolytató szer illetékességéhez igazodik, mely alól nincs kivétel!</p>	<p>Illetékességi főszabály: Szabs. tv. 41.§ alapján az elkövetés helye szerinti bíróság jár el, KIVÉVE jogszabály felhatalmazása alapján a törvényszék elnöke által meghatározott határköri szabályok alapján pl.: Borsod-Abaúj-Zemplén Megye területén fiatalkorúak által elkövetett elzárással is büntethető szabálysértés esetén megyei hatáskörrel a Miskolci Járásbíróság jár el.</p>
<p>Szabs. tv. 27. § (3) bekezdése alapján kiszabásához szükséges a fiatalkorú vállalása, illetőleg a törvényes képviselő jelenléte.</p>	<p>A súlyosító és enyhítő körülmények mérlegelésével a fokozatosság elvét figyelembe szankció alkalmazása, mely nem teszi kötelezővé a törvényes képviselő jelenlétét.</p>

Közös: Elzárás, kizárólag bíróság szabhat ki!

VI. Helyszíni bírság

A fent említett Szabs. tv. 27. § (3) bekezdése helyszíni bírság alkalmazására fiatalkorú elkövető esetében a csak nagyon szűk körben ad lehetőséget.

A helyszíni bírság kiszabását a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról szóló **22/2012. (IV.13.) BM rendelet** szabályozza.

Kik jogosultak helyszíni bírság kiszabására fiatalkorú elkövetők esetében?

A válasz, az, hogy teljes egészében egybeesik a helyszíni bírság kiszabására jogosultak köre a nagykorú, elkövetőkével, ekként a Szabs. tv. 39. § (2) bekezdése értelmében:

- a járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője,
- b) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve,
- c) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője,
- d) a közlekedési hatóság ellenőre,
- e) a közterület-felügyelő,
- f) a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr,
- g) az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője,
- h) a halászati őr,
- i) a mezőőr.

Ha a 21. század haladó szellemiségű, modern fiataljait vesszük alapul - és nem évtizedekkel ezelőtti társadalmi konvencióknak megfelelő szülői felügyelettel közlekedő tizenéveseket képzelünk magunk elé - szinte szürreális az az eset, amikor a fiatalkorú törvényes képviselője jelenlétében (főként rendezett családi háttérrel bíró, rendszeres tanulmányokat folytató fiatal esetében szülő, gondnok, gyám jelenlétében tanúsított elvárt magatartása miatt is) szabálysértés elkövetésére „vetemedik”, illetőleg ellenkező esetben devianciára hajlamosító családi környezetből, baráti társaságból kikerülő, csavargó, iskola kerülő fiatalkorú törvényes képviselője jelenlétében sétálva követ el szabálysértést.

Saját munkám során szerzett tapasztalatom alapján tíz esetből egy alkalommal volt jelen a törvényes képviselő a helyszíni bírság kiszabása során fiatalkorú személy esetében.

22/2012. (IV.13.) BM rendelet II. fejezete taglalja a helyszíni bírság kiszabása során alkalmazandó „protokolt”. Ennek értelmében amennyiben a kiszabás jogosult szerv, esetleg

személy helyszíni bírság kiszabása mellett dönt, azt közölni kell a fiatalkorú szabálysértés elkövető személlyel, aki ekkor még - tudomásul vétel, aláírás, ekként jogerő hiányában - nem nevezhető elkövetőnek a jogkövetkezményekkel együtt. Ezt követően lehetősége nyílik a fiatalkorú szabálysértés elkövető személynek arra, hogy mérlegelés tárgyává tegye, hogy aláírásával elismeri a szabálysértés elkövetését, ekkor az eljárás lényegesen gyorsabban befejeződik, vagy a helyszíni bírság kiszabását aláírásával igazoltan nem veszi át, ekkor a kiszabásra jogosult eláll a helyszíni bírság alkalmazásától és feljelentés tesz.

Figyelemmel arra, hogy a helyszíni bírság formaszzerű alkalmazásában a 2012-es év érdemi változást hozott, lényeges és tisztázandó kérdés a szabálysértést elkövető személy életkorának tisztázása. Erre a BM rendelet 20. § (2) bekezdése kínál megoldást, ez esetben a nyomtatvány kitöltése előtt *„személyazonosság megállapítására alkalmas igazolványból meg kell állapítani az eljárás alá vont személy személyi adatait”*²⁵. Erre tiszta és egyértelmű megoldást kínálhat a kor meghatározására, de vajon mi a helyzet azon esetekben, amikor a szabálysértés elkövető személy nem tudja személyazonosságát, ekként korát sem igazolni?

Ilyen esetekben természetesen szóban sem jöhet helyszíni bírság kiszabása, ilyenkor a területileg illetékes rendőrőrs, rendőrkapitányság épületében tisztázható leghamarabb az intézkedéssel érintett személy személyazonossága, amikor pedig már helyszíni bírság kiszabása nem jöhet számításba. (előállítás személyazonosság igazolása céljából)

Tegyük hozzá hogy a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 29. § (2) bekezdése előírja, hogy rendőri igazoltatás során *„Az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni.A rendőr más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként.”*²⁶

25 net.jogtar.hu. : 22/2012.(IV.13) BM rendelet

26 net.jogtar.hu. : a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99400034.TV (2016.05.26.)

Ez azt jelenti, hogy az helyszíni bírságot kiszabó személynek, szervnek a fiatalkorú elkövető törvényes képviselőjének magát megjelölő személy nyilatkozatát lehetősége van elfogadni, mind a fiatalkorú nevére, lakóhelyére, életkorára, de még a törvényes képviselői jogviszony léteire is!

A személyazonosság megállatását követően - mely mind a fiatalkorú, mind a törvényes képviselője esetében elengedhetetlen mozzanat - kerülhet sor a nyomtatvány értelemszerű kitöltésére, és az aláírások elhelyezésére a megfelelő helyen.

A helyszíni bírság kiszabását követően - figyelemmel arra, hogy az aláírás elhelyezésével a bírsággal érintett személy a bírságolás tényét tudomásul veszi, az jogerőre emelkedik - a fiatalkorú elkövető (ez azonban az esetek többségben szülői teljesítést eredményez) részére 30 napos határidő áll rendelkezésre a helyszíni bírság megfizetésére, illetőleg a törvényi 16. életév betöltését követően közérdekű munkával történő ledolgozására.

Amennyiben a fiatalkorú elkövető egyik fentiekben felsorolt kötelezettségének sem tesz eleget, úgy a végrehajtás lefolytatására jogosult szerv azt elzárás történő átváltoztatásra vonatkozó indítványával együtt megküldi az illetékes bíróság részére.

A bíróság eljárására ezt követően a Szabs. tv. 142-143. §- ban foglalt rendelkezések az irányadóak.

VII. Általános eljárási szabályok a fiatalkorúak esetén

XX. fejezete szabályozza a fiatalkorúak szabálysértéseire vonatkozó rendelkezéseket, mely a kódex legrövidebb fejezete.

A Szabs. tv. 134. §- a fiatalkorú, tehát - tizenegyedik életévét betöltött, de a tizennyolcadikat még nem - személyek vonatkozásában az általános eljárási szabályokon túl, ezen korosztály „sérülékenyebb” volta miatt különleges szabályokat fogalmaz meg. Legfontosabb alapelve, mely tökéletes összhangot alkot Magyarország Alaptörvényével a következő:

„A fiatalkorúval szemben a szabálysértési eljárást az életkori sajátosságainak figyelembevételével és úgy kell lefolytatni, hogy elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét. A fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék és a társadalom hasznos tagjává válják.”²⁷

Vajon mi és hogyan segíti elő a fiatalok törvények iránti tiszteletét? A szociológiát segítségül hívva megállapítható számos kutatás alapján, hogy a tizenegyedik életévüket be nem töltött gyerekek, a szabálysértés szempontjából is gyermekkorúak elsőként családjuk, majd környezetük és kialakult kultúrájuk segítségével definiálják saját maguk számára a jó és a rossz fogalmát.

A gyermeki értékrend kialakításában döntő szerepet játszik a másodlagos környezet, azaz az iskola. Országos szinten számos iskola a kötelezően előírt tanmenetén kívül preventív célzattal jó pár éve különböző ifjúságvédelmi, bűnmegelőzési programok keretében tájékoztatja, oktatja a gyermekeket, fiatalokat a helyes viselkedés, normakövető magatartás fontosságára és hitelesen tájékoztatva őket a normaszegés, deviáns viselkedés következményeiről is. Fontosnak tartom, hogy a gyermekek, fiatalkorúak értelmi fejlettségükhöz arányosan, hiteles forrásból, bűnmegelőzési és áldozatvédelmi feladatokat ellátó szervek, szervezetek képviselőitől megelőző, preventív jellegű tájékoztatást kaphassanak.

²⁷ net.jogtar.hu: 2012. évi II. törvény 143.§ (1) bekezdés(2016.05.27.)

Ismert és fontos a **Rendőrség Biztonságra Nevelő Iskolai Programja, a D.A.D.A.**, amely az Egyesült Államokban Drog-Abuse-Resistance-Education elterjedt D.A.R.E program magyar adaptációjaként ismert. Az 1992/93-as, majd 1994/95-ös tanév kísérleti tanévet követően került sor megyénkben a program alkalmazására és bevezetésére az általános iskolák első és ötödik osztályaiban. *„A D.A.D.A egy speciális, olyan komplex biztonságra nevelő program, amely a tanulók személyiség fejlesztésére építve készíti fel a veszélyek felismerésére, kockázatvállalásra, a helyes döntés meghozatalára, és a döntés hatására létrejövő következmények vállalására.A D.A.D.A fejleszti a diákok interperszonális kapcsolatait, kommunikációs képességeit, továbbá a törvény tiszteletére és annak betartására nevel....”*²⁸

Ezen program keretében az alsó tagozatos (8-10 éves korosztály) elhivatott és felkészült szakemberek segítségével szituációs játékokon és oktatáson át beszélget a szabályok, normák, hagyományok, biztonságos közlekedés, erőszak témaköréről, illetőleg olyan érzékeny területekről is, mint a családon belüli erőszak, vagy a pedofília.

A felső tagozatos (13-14 éves korosztály), már érettségéből adódóan komolyabb témákba is bevonható, mint például a drog, szexuális bűnözés, bandák, huliganizmus, törvények, és nem utolsósorban a konfliktus kezelés.

Megyénkben a Tiszaújvárosi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztálya új ötlettel állt elő az 1998-as évben, amikor „egy iskola, egy rendőr” címmel bűnmegelőzőségi programot fejlesztett, ki melynek lényege, hogy minden tanintézményhez tartozik egy egyenruhás rendőr, aki havi rendszerességgel osztályfőnöki óra keretében előadást tart a 10-14. év közötti célcsoport részére. Sulizsaru néven 1998/99. évben indult meg a program. A program zászlajára tűzte a

28 Sárkány M. Dóra: Bűnmegelőzési ismertek XII. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya által alkalmazott preventív programok 348-34. oldal

gyermek és az egyenruhát viselő rendőrök közötti távolság oldását, a törvénytisztelő életmódra történő nevelést, felvilágosítást, és a kölcsönös bizalom kiépítését.

1999. évben számos törekvés mellett a **Bűn küszöbén** címmel kiadvány jelent meg drogperevenció, áldozattá válás, elkövetővé válás témakörben, mely módszertani kézikönyvként is ismertté vált.

Ha bűnmegelőzésről van szó, nincs lehetetlen, a fantázia nem ismer határokat, így a legkisebbek számára készült el a Családi útkereső társasjáték és a Hófehérke és az erdő kapitánya kifestő, amelyek a legvédtelenebbek számára is megismertetik e problémakört.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyében az utóbbi öt évben jócskán megnőtt azon hátrányos helyzetű családok száma, ahol a gyermekek, egyre fiatalabb korosztályt felölelő csoportja, egyre alacsonyabb iskolázottságú családi környezetből kerül ki. Ez a környezet sajnos sok esetben egzisztenciális gondokkal küzdő, s talán ennek okán elsőként a törvénnyel összeütközésbe kerülő személyeket foglal magában.

Hátrányos, marginalizálódott, esetleg börtönviselt hozzátartozók között felnövekvő gyermek korábbiakban elemített én-tudata, saját akarat, vajon hogyan milyen környezeti hatások mentén alakul ki? Felmerül továbbá a kérdés, hogy a már kialakult jó-rossz gyermeki fogalomtár alakítható-e, vagy olyan életre szóló erkölcsi alapot képez, mely a legmodernebb pedagógiai módszerekkel sem formálható, esetleg korrigálható?

Fiatalkorú eljárás alá vont személyek esetén számos esetben merül fel a személyes körülmények vizsgálata, melyhez a büntetőjog területén jó alapot adhat az iskolai jellemzés, a pedagógiai vélemény, de talán leghasznosabb a környezeti tanulmány, vagy pszichológiai, pszichiátriai vélemény, amely így komplex egészében feltárja a fiatalkorú személyiségét,

bemutatja környezetét.

A szabálysértési eljárási rend azonban sokkal egyszerűbb síkon gondolkodik, kevesebb eszközt adva ezzel a fiatalkorú eljárás alá vont személyek ügyeivel kapcsolatba kerülő jogalkalmazóknak. A szabálysértési eljárási rend nem ismeri az ügynevezett hivatalból történő szakértői bizonyítást, ekként a fiatalkorú személy pszichológiai és pszichiátriai vizsgálata érdekes eljárás jogi kérdéseket vethet fel.

Beszerezhető azonban mind az előkészítő elírását lefolytató rendőrkapitányság, mind a bíróság részéről az illetékes gyámhatóság bevonásával környezettanulmány, mely pedagógusi véleménnyel egybekötve felvázolja előttünk a fiatalkorú személy iskolai, esetleg iskolán kívüli magatartását, társaihoz, az iskolához, illetőleg a fejlődését elősegítő tanulmányaihoz való hozzáállását, viszonyulását.

A törvény másik fontos célja, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődhessen és a társadalom hasznos tagja legyen, de ismét felmerül a kérdés, hogy a „helyes irány” fogalmát ki, vagy mi határozza meg, ki lehet és mely kritériumok alapján a rohanó és állandóan fejlődésben lévő társadalmunk hasznos tagja?

Ha segítségül hívjuk a „mindentudó” világhálót és internetes keresőbe pötyögjük az alábbi mondatot: „Ki a társadalom hasznos tagja?” nem sok sikerre számíthatunk. Ebben a témakörben néhány fórumozón kívül nem sok hozzászóló fejt ki a véleményét arról, hogy ki a társadalom hasznos tagja.

Visszatérve tehát a fiatalkorú eljárás alá vont személy személyes körülményei bár szűkebb lehetőségek között, de feltárára kell, hogy kerüljenek a szabálysértési eljárás lefolytatása során. A fiatalkorú személy személyi körülményinek feltárás nem csupán az enyhítő és súlyosító

körülmények felsorakoztatásánál kell, hogy alapul szolgáljon, hanem a belőle nyert információkból, morzsákból kell felépítenünk a fiatalkorúval megteremtendő kihallgatási - tárgyalási - kapcsolat bázisát.

Álláspontom szerint a fiatalkorú 14-18 év közötti korosztály két lábon járó információ halmaz, mely szakszerű hozzáállás esetén kiolvasható, alakítható.

Ennek tartalommal történő kitöltését a törvényalkotó a jogalkalmazókra bízta!

Bíróság elé kerülő fiatalok esetén a „sablonyszerűen” kikérdezett személyi körülményeken túl, minden fiatalkorú eljárás alá vont személyt meghallgatását végző jogásznak szükségserűen rendelkeznie kell szociológiai, pszichológiai, vagy szociál-pszichológia vénával, ismertekkel, melyek segítségével feltárja azt, hogy az előtte álló fiatalkorú elkövető, személyiségéhez, jelleméhez, érettségéhez, gondolkodásmódjához igazodóan személyre szabottan hogyan, milyen módon lehetne, lehet a társadalom hasznos tagja.

Erre a szükségserű háttérismertére, képességre, maga a törvényi alapelv „kényszeríti” rá a jogalkalmazókat, amikor a társadalom hasznos tagját nem definiálja, hanem annak tartalommal történő kitöltését és megvalósításának elérését a jogalkalmazókra hárítja.

Az általános eljárási szabályok - minden bizonnyal fiatalkorú személyek esetében még erőteljesebben érvényesülő közvetlenség elvéből adódóan - figyelmeztetés intézkedés alkalmazását teszik kizárólag lehetővé tárgyalás mellőzése során, ekként egyéb más szankció alkalmazásának felmerülésekor „*a meghallgatástól nem lehet eltekinteni*” (Szabs. tv. 143.§ (2) bekezdés.)

Szükségserű továbbá a fiatalkorú eljárás alá vont személy törvényes képviselőjének, gondozójának az értesítése arról, hogy a fiatalkorúval szemben rendőrségi, bírósági eljárás

folyik, bíróság tárgyalás tartása esetén kötelező, ezen személyek - értesítése és - felhívása arra vonatkozóan, hogy a fiatalkorú megjelenéséről gondoskodjon. Ez azt jelenti, hogy szabályszerű értesítést követően a tárgyalás megtartásának nem akadály a törvényes képviselő távolléte, aki a Szabs. tv. 77. § h. pontja alapján, akár rendbírsággal is sújtható, ha az előbbi kötelezettségének nem tesz eleget. A törvényes képviselő akadályoztatása esetén a gyámhatóság értesítése szükséges a garanciális jogok megtartás érdekében.

Főszabály, hogy a fiatalkorú eljárás alá vont személy meghallgatására, a törvényes képviselő jelenlétében kell, hogy sor kerüljön, mely alól a törvény három kivételt fogalmaz meg:

- 1.) törvényes képviselő és a fiatalkorú együtt követték el a cselekményt, vagy érdekei a fiatalkorú érdekeivel ellentétesek, (Szabs. tv. 143.§ (4) bekezdés a) pont)

- 2.) abban az esetben, ha a törvényes képviselő nem tudja - átmenetileg - gyakorolni a törvényes képviselői jogait, mert abban akadályoztatva van (Szabs. tv. 143.§ (4) bekezdés b) pont),

- 3.) nincs törvényes képviselő, vagy nem lehet megállapítani a rendelkezésre álló adatokból, hogy ki a törvényes képviselő (Szabs. tv. 143. § (4) bekezdés c) pont). - ez esetben eseti gyám kirendelése szükséges!

Fiatalkorú eljárás alá vont személy szembesítésére a törvényes képviselő jelenlétében, csak kivételes esetben kerülhet sor - kíméleti szempontokat figyelembe véve - ha a szembesítés nem kelt félelmet a fiatalkorú személyben.

VII.1. Törvényes képviselő jogai kötelezettségei

A Szabs. tv. IX. fejezete ad számot a szabálysértési eljárásban résztvevő személyekről és ezen személyek szabálysértési eljárás során gyakorolható jogairól, illetőleg az őket terhelő kötelezettségekről. Ezen személyek a szabálysértési eljárás során aktív vagy passzív formában, de valamilyen cselekményt kifejtnek.

A szabálysértési eljárás legfontosabb résztvevője természetesen maga az eljárás alá vont személy és képviselője, valamint a sértett és annak képviselője.

A Szabs. tv. 52. § (1) bekezdése értelmében eljárás alá vont személy alatt értjük azt, aki ellen a szabálysértési eljárás indult, aki ellen az ügy folyamatban van. Az Sztv. 47. § (1) bekezdésének megfogalmazásában eljárás alá vont személy az, „*akivel szemben eljárást folytatnak*”. Az eljárás alá vont személy fogalmát a régi Sztv.- nek köszönhetjük, melyet megelőzően a szabálysértési eljárás alanyát kizárólagosan elkövetőként aposztrofálták az eljárás valamennyi fázisában.

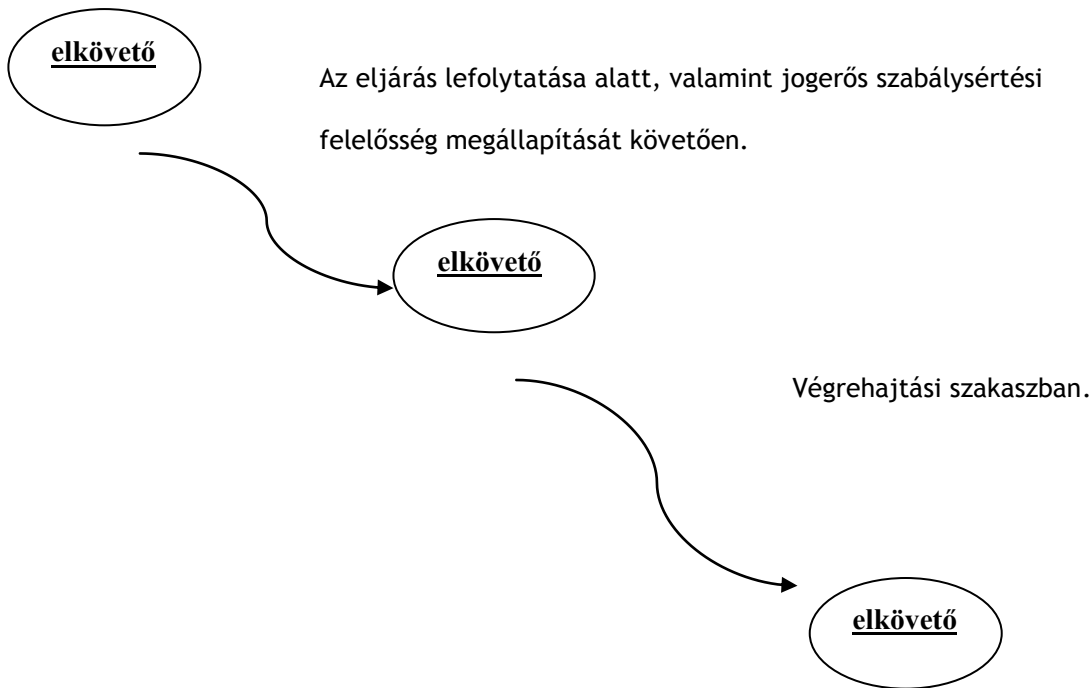
A mai szabályozás alapján a szabálysértési eljárás megkezdéséig csupán - nyilvánvalóan figyelembe véve az ártatlanság vélelmét - feljelentett személyről beszélhetünk, aki a feljelentés megtételét követően, mint a szabálysértési eljárás alapos gyanújával érintett szereplője ezt követően válik eljárás alá vont személlyé, majd a bizonyítási eljárás lefolytatásával és a szabálysértési felelősség jogerős megállapításával elkövető megnevezést kap.

Az elkövető megnevezés ezt követően irányadó lesz a szabálysértési eljárás végrehajtási szakaszában is.

Ábrával szemléltetve a változás az alábbiak szerint alakul:

1999. évi LXIX. tv.-t megelőzően:

Feljelentés megtétele után a szabálysértési eljárással érintett személy (fiatalkorú eljárás alá vont személy) megnevezése:

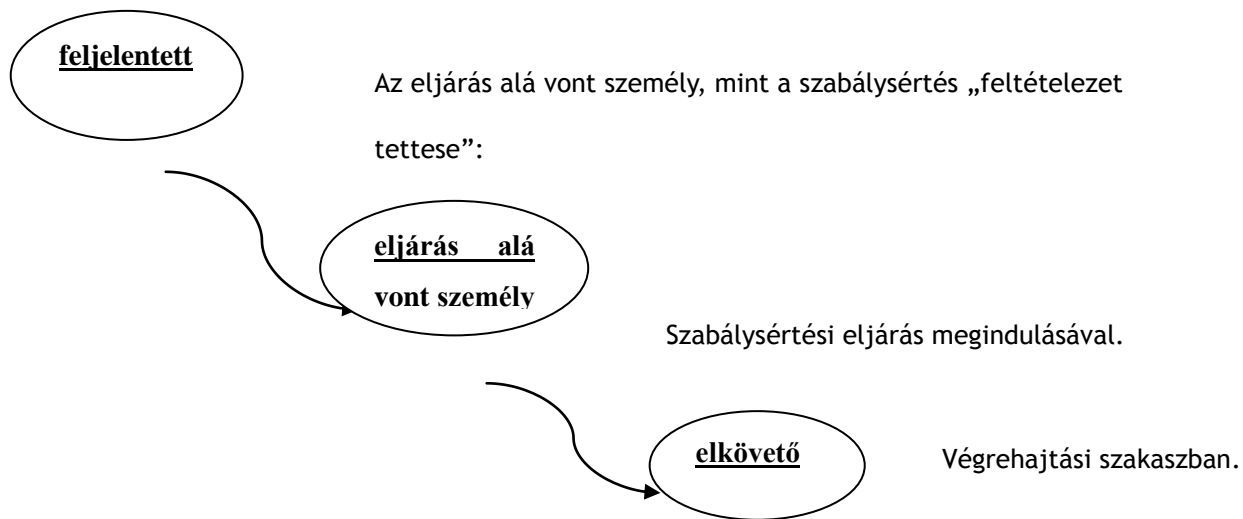
1999. évi LXIX. tv. és módosításai alatt:

Az eljárás alá vont személy, mint a szabálysértés „feltételezett tettese²⁹” - az ártatlanság vélelme alapján:

Magyarország alaptörvényének XXVIII. cikkének (2) bekezdése tartalmazza, hogy: „Senki sem

²⁹ Bisztriczki László-Kántás Péter: Az új szabálysértési törvény magyarázata Lap-és Könyvkiadó Kft. HVG ORAC 2012.146. oldal

tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg”

Az eljárás alá vont személyt - értve ezalatt megkülönböztetés nélkül a fiatalkorú eljárás alá vont személyeket is - jogok és kötelezettségek terhelik. Jogosult - ha a törvény eltérően nem rendelkezik kitéttel - részt venni az eljárási cselekményeken, kérdéseket intézhet, észrevételeket tehet, továbbá garanciális jogai megtartása érdekében felvilágosítást kérhet a szabálysértési hatóságtól vagy a bíróságtól.

Mindezekon túlmenően megilleti az ügy irataiban történő betekintés joga, azokról másolatot kérhet, illetve készíthet, azon korlátozással, hogy minősített adatot is tartalmazó fenti másolatot nem vihet ki a hatóság épületéből.

Az eljárás alá vont személy képviselője, vagy az általa, vagy **a törvényes képviselője** által **írásban meghatalmazott nagykorú személy** a védelemhez való jog alapelvéből - melyet a törvény tartalmaz és átvesz a büntetőjogi kódexet követve - jogosult „az eljárás bármely szakaszában (Szabs. tv. 53. § (1) bekezdés) eljárni az eljárással érintett személy védelme érdekében”.

Kivétekként kerül itt megfogalmazásra az, - aki maga is - eljárás alá vont személyként vesz részt, illetve tanú vagy sértetti pozícióban van. A képviseletre történő meghatalmazás

(közokirat, vagy teljes bizonyító erejű magánokirat), akár az eljárás alá vont személy, akár a törvényes képviselője által bármikor visszavonható, egyebekben a képviselő jogaira az eljárás alá vont személy jogaiként felsoroltak az irányadóak, azokat a törvény visszahivatkozta.

Fontos, hogy mind az Sztv., mind a Szabs. tv. megtartotta azon kritériumot, hogy a meghatalmazás írásos formában érvényes, ekként nem elégséges a fiatalkorú eljárás alá vont személy a bírósági tárgyaláson tett azon nyilatkozata, mely szerint a tárgyaláson jelenlévő hozzátartozója fog „helyette beszélni”, mert ő erre őt szóban meghatalmazza!

Kötelező az írásos forma, gyakorlatias szemlélet alapján ez a tárgyaláson jegyzőkönyvben rögzített meghatalmazás esetén is megfelelő.

A Szabs. törvény azonban szabályszerűen - írásban - meghatalmazott képviselő esetén is tartalmaz olyan eseteket, ahol a fiatalkorú személy saját nyilatkozata szükséges, így például önállóan kell nyilatkoznia a személyes körülményeiről, valamint az eljárásjogi cselekmények során pl. Kíván-e vallomást tenni?, Jogorvoslati nyilatkozat?.

A fiatalkorú eljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van kapcsolatot tartani a képviselőjével.

VII.2. A szabálysértési bíróság elé állítás eljárásjogi és anyagi jogi szabályai fiatalkorú személyek esetében

A Szabs. tv. 124. § (1) bekezdése alapján 2012. április 15. napjától a szigorodó törvényi rendelkezések alapján szabálysértési elzárással is sújtható szabálysértések esetén őrizetbe vett fiatalkorú eljárás alá vont személyt a rendőrség gyorsított bírósági eljárás lefolytatására a bíróság elé állíthatja. A szabálysértési elzárással sújtható szabálysértéseket a Szabs. tv. XXII. fejezete tartalmazza, ekként 2012. április 15 napját követően tettenérés esetén bíróság elé állítható a magánlaksértést, önkényes beköltözés, távoltartó határozat szabályaink megszegése, rendzavarás, garázdaság, közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése, tiltott

prostitúció, veszélyes fenyegetés, felosztatott egyesület tevékenységében való részvétel, valótlán bejelentés, járművezetés az eltiltás hatálya alatt, tulajdon elleni szabálysértés, közérdekű üzem megzavarása, jogosulatlan vadászat, tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés szabálysértések elkövetője.

A fentiek közül tapasztalataim során - gyakoriságuk sorrendjében - az alábbi fiatakorúakat érintő szabálysértéseket említeném, melyekkel napi szinten találkozhatunk: Tulajdon elleni szabálysértés - garázdaság - tiltott prostitúció - rendzavarás.

A bíróság elé állítás alap feltétele fiatakorú eljárás alá vont személyek esetében is a tettenérés, majd az őrizetbe vétel. A tettenérés fogalmát a szabálysértési kódex nem definiálja, ekként arra a büntető eljárások során használt Be. 127. § (3) bekezdése adhat iránymutatást.

A szabálysértési őrizet „nem új jogintézmény, hiszen 1990 előtt is mintegy harminc éven keresztül létezett, az akkori elzárással sújtható cselekmények „kiegészítő” rendészeti intézkedéseként”³⁰. A fiatakorú eljárás alá vont személy ekként 2012. április 15. napjával kezdődően szabálysértési elzárással is sújtható szabálysértéssel történő tettenérés esetén gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából szabálysértési őrizetbe vehető. Az 1990-es években kialakított őrizetre vonatkozó büntetőjogi szabályok még nem tették törvényi elemmé a tettenérést, arra ekként bármikor sor kerülhetett, ez azt jelentette, hogy a helyszínt elhagyó személy akár az otthonából is elővezethető volt. Az Sztv. a szabálysértési őrizet szabályozását úgy oldotta meg, hogy a 72 óra tartamú őrizet vitatására az elsőfokú határozat elleni fellebbezés keretében adott lehetőséget, azonban a garanciális jogok fokozott tiszteletben tartására épülő Szabs. tv. már az őrizet elrendelését követően lehetőséget az őrizettel érintett személy részére, hogy a rendőrségnél benyújtva a helyi bíróságnak címezve jogorvoslattal éljen

³⁰ Bisztriczki László-Kántás Péter: Az új szabálysértési törvény...im.: 199. oldal

az őrizettel szemben, míg szabálysértési felelősség megállapítása során az őrizet meghosszabbítása ellen a törvényszékhez fordulhat, hiszen az őrizet meghosszabbítása tárgyában meghozott végzés önállóan fellebbezhető (Szabs. tv. 125. § (5) bekezdés).

Ha a gyakorlatot figyeljük elmondható, hogy az arány egyértelműen azon ügyek felé tolódik, ahol az őrizetbe vételt bíróság elé állítás követi, „hagyományos” szabálysértési feljelentéssel induló eljárás kezdeményezésére csak ritkán kerül ilyen esetekben sor.

Már a 2007-es jogalkotási programban szereplő új szabálysértési törvény szövegezése során felmerült a fiatalokú tettenért szabálysértés elkövető személyek őrizetbe vételének és őrizetének személyi szabadságjogoz való alapjoggal összefüggő visszássága, ugyanis a Szabs. tv. a szabálysértési őrizet esetén kifejezetten nem a fiatalokúakra vonatkozóan nem tartalmaz szabályozást.

A személyi szabadság korlátozása fiatalokú bűnelkövetők esetében, ekként a büntetőeljárások során is kiélezett kérdéskör.

A személyi szabadsághoz fűződő jog korlátozásával járó kényszerintézkedés, az őrizetbe vétel az arányosság elvét is figyelembe véve csak kivételes esetben, akkor is csak a legszükségesebb időintervallumban alkalmazható.

„Általános követelmény az arányosság tiszteletben tartása, vagyis az, hogy alkotmányos jogot korlátozó bármely kényszerintézkedés, így az előzetes letartóztatás is csak kivételes legyen.”³¹

„A szabálysértési őrizetnek - mivel a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésnek

³¹ Holhós-Kovács Szilárd: Előzetes pro és kontra a bírósági eljárás és végzések tükrében. *Bírák Lapja*, 2011, 1-2. sz. 130-145. o. http://debreceniitotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/elozetes.pdf (2017. 05.25.)

minősül - alapvető garanciáknak kellene megfelelnie”³².

A kérdéskört vizsgálat alá vette az Emberi Jogok Európai Bírósága és a vizsgálat alá vont cselekmények jellegének megítélése során általában három tényezőt vett alapul. Elsősorban a nemzeti jogból indult ki, s azt vizsgálja, hogy az eljárás tárgyát képező jogellenes magatartás az adott állam jogrendszerében bűncselekménynek minősül-e. Ennek a szempontnak azonban csak relatív értéket tulajdonít.³³

Vannak tehát a „bagatell” bűncselekmények esetén is fontos alkotmányos, sőt alapvető emberi jogokat is érintő garanciák, melyez az **Alkotmánybíróság a 38/2012. (IX. 14.)** számú határozatában boncolgat.

A Szabs. tv. a tettenérés fogalmát kiterjesztően értelmezi, ekként a tettenérésre vonatkozó szabályok irányadóak abban az esetben is, amikor a szabálysértés helyszínéről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított negyvennyolc órán belül fogja el.

A szabálysértési őrizetet fiatalokú személyek esetében is rendőrségi fogdán kell végrehajtani.

A rendőrségi fogdák rendjéről az **56/2014. (XII.5.) BM rendelet**, míg a már kiszabott szabálysértési elzárásról a szabálysértési elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló **57/2014. (XII.5.) BM rendelet** szól.

Az 56/2014. (XII.5.) BM rendelet 1. § (bekezdés) e) pontja rögzíti, hogy a 2012. évi II. törvény

³²dr. Mándi Veronika: Alkotmányossági aggályok a szabálysértési őrizetbe vétel gyakorlata kapcsán, újbtk.hu <http://ujbtk.hu/mandi-veronika-alkotmanyossagi-aggalyok-a-szabalysertesi-orizetbe-vetel-gyakorlata-kapcsan/> (2016.05.26.)

³³ dr. Mándi Veronika: Alkotmányossági aggályok a szabálysértési őrizetbe vétel gyakorlata kapcsán, újbtk.hu : Kadubec v. Slovakia, judgment of 2 September 1997, Reports 1997-V. p. 1830 § 51. hu <http://ujbtk.hu/mandi-veronika-alkotmanyossagi-aggalyok-a-szabalysertesi-orizetbe-vetel-gyakorlata-kapcsan/> (2016.05.26.)

szerinti szabálysértési őrizet, valamint a kiszabott szabálysértési elzárás végrehajtására egyaránt irányadó a szabályozás, míg 16. § (3) bekezdése - visszautalva a Bv. tvr. rendelkezésre - akként rendelkezik, hogy a rendőrségi fogdán - biztonságuk érdekében - külön kell elhelyezni a fiatalkorúakat.

A rendőrség tehát a fiatalkorú személy tettenérését, majd a fenti szabályoknak megfelelő biztonságos elhelyezését követően megindítja a Szabs. tv. 94. pontjában foglalt előkészítő eljárást. Az előkészítő eljárást a törvény elzárással sújtható szabálysértések elkövetés esetén teszi kötelezővé a rendőrség számára. Az előkészítő eljárás egyik legfontosabb momentum a fiatalkorú szabálysértés elkövető személy esetén a fiatalkorú törvényes képviselőjének értesítése a történekről. A Szabs. tv. 87.§-a taglalja az idézés és értesítés feltételeit, (6) bekezdése akként rendelkezik, hogy „idő hiányában vagy más nyomós ok” esetén az írásbeli idézésen kívül az idézés értesítés történhet más alkalmas módon, vagy eszközzel, így történhet telefonon, telefaxon, elektronikus úton.

Gyorsított bírósági eljárás során a törvényes képviselő idézése, értesítése, az idő rövidségére figyelemmel szinte az esetek 90 %-ban praktikus szempontok alapján telefonon történik, hiszen az írásban történő idézés a 72 órás eljárási határidőre figyelembe nehézségbe ütközne.

A gyakorlati tapasztalat azt mutatja, hogy a törvényes képviselő értesítése szabályszerűen megtörténik az előkészítő eljárások során, azonban csak az esetekben van lehetősége, vagy igénye a törvényes képviselőnek az eljárás során a kihallgatáson történő részvételre, mely elgondolkodtató jelenség. Szomorúbb hír, hogy még kisebb hányadot képvisel továbbá az esetkör, amikor a törvényes képviselő a bírósági eljárási szak során a bíróság által tartott tárgyaláson is megjelenik, figyelemmel kísérve a fiatalkorú sorsát, élete alakulására jelentős kihatást is eredményező eseményt. Eseti gyám szükségességének kirendelésével is találkozhatunk, mely az esetek többségében büntetés - végrehajtási intézetben tartózkodó szülőkre vezethető vissza.

Az előkészítő eljárás során a fiatalkorú szükségszerű meghallgatásán, a törvényes képviselő (kivételesen: eseti gyám, gyám) értesítésén túlmenően a rendőrség bizonyítási eljárást folytat le, majd a Szabs. tv. 124. (2) bekezdésében foglaltaknak eleget téve a bizonyítási eljárás befejezését követően bíróság elé állítja a fiatalkorút, annak időpontjáról értesítve a sértettet, majd legfontosabb feladataként *„gondoskodik arról, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak.”*

Mit értük ez alatt? A fentiekben tetten ért fiatalkorú eljárás alá vont személy nem minden esetben „viszi a balhét”, tehát nem minden ismeri el ténybelileg a szabálysértés elkövetését, melyre vonatkozóan a meghallgatása alkalmával külön nyilatkoznia is kell.

Amennyiben a fiatalkorú tagadja a szabálysértés elkövetését a bizonyítási eljárás lefolytatására során a megszokott helyszíni intézkedés fontos momentumait rögzítő okirati bizonyítéknak számító rendőri jelentésen kívül más, egyéb bizonyíték így tanú vallomás, okirat, szakértői vélemény, térfelügyelő kamera felvétele..stb. beszerzése válhat szükségesség ahhoz, hogy a rendőrség „gyorsított bírósági eljárása alkalmassá” tegye az ügyet.

A fiatalkorú eljárás alá vont személy tagadó vallomása esetén a cselekmény idején, célszerűen a helyszínen tartózkodó személyek meghallgatása válik szükségessé, mely sok esetben akadályba ütközik.

Előkészítő eljárás lefolytatott bizonyítási eljárásban felmerülő gyakorlati akadályok:

- Fiatalkorú elkövetők (főként garázdaság, rendzavarás, tulajdon elleni szabálysértés esetén) cselekményeiket fiatalkorú személyek társaságában, környezetében fejtik ki, cselekményeik elsődleges észlelője közel saját korosztálya, akiknek a meghallgatása életkoruk alapján nem lehetséges (14 éven aluli gyermekek), vagy iskolai tanulmányiak miatt jelentős nehézségbe ütközik, fiatalkorú hozzátartozók esetén a mentességi jog bejósolható gyakorlása miatt szintén nem hoz eredményt.

- A szabálysértést kizárólagosan észlelő intézkedő rendőrök meghallgatása éjszakai, vagy váltott műszakot követően megtartott bírósági tárgyaláson szintén csak csekély esetben merül fel indítványként.
- Tiltott prostitúció estén számos esetben nehezíti a tanúk adatainak beszerzését, felkutatását, hogy a tevékenység kifejtésére elhagyatott, forgalomtól távoli utcákban, ipartelepek mentén kerül sor.
- A törvényes képviselő meghallgatása hátrányos helyzetű, több gyermekes családok esetében lehetetlen, mert a szülő a az eljárás alá vont személy kisebb gyermekkorú testvérei felügyeletére köteles otthon, vagy nehéz anyagi körülményi miatt nem tudja fedezni az útiköltségét.

Az előkészítő eljárást lefolytató szerv vizsgálja természetesen az eljárás megszüntetését eredményező büntethetőséget kizáró Szabs. tv. 83. § e) pontjában található okokat is.

Ilyen többek között, ha a szabálysértést elkövető személyről személyazonosságának, korának megállapítása során derül ki, hogy még nem töltötte a tizennegyedik életévét, ekként gyermekkorú, illetőleg az elmebeli állapot vizsgálata is, mely során szakértői vélemény beszerzése szükséges.

Büntethetőséget kizáró ok fennállása esetén az eljárás azonnali megszüntetése kell, hogy következzen, ekként ilyen esetekben a gyorsított bírósági eljárás már szóba sem kerül, az már a rendőrség által lefolytatott előkészítő szakban véget ér.

A Szabs.tv. 124. § (3) bekezdése - visszatérve a bíróság eljárásra - akként rendelkezik, hogy a törvényes képviselő értesítésén túl - mivel a delikvens személyi szabadságot korlátozó intézkedés hatálya alatt áll - a rendőrség feladatát képezi védő kirendelése, meghatalmazott ügyvéd hiányában. Egy alkalommal indoklással előterjesztett indítványa alapján az eljárás alá vont személy más védő kirendelését kérheti. A védő csere indokoltságának eldöntését a törvény a rendőrség képviselőjére bízta.

A gyorsított bírósági eljárásra vonatkozó szabályok több ponton is eltérnek a fiatalkorúak esetében a tizennyolcadik életévüket betöltött eljárás alá vont személyekétől.

Törvényes képviselőjének jelenléte során merül fel:

- A fiatalkorú meghallgatására a törvényes képviselője jelenlétben kerül sor, több fiatalkorú eljárás alá vont személy meghallgatása során meghallgatásukra egyesével saját törvényes képviselőjük jelenléte mellett kerül sor.
- A tárgyaláson megjelent törvényes képviselő - mint a Szabs. tv. 53. §-ban szabályozott képviselő - a tárgyalás rendjének megzavarása nélkül kérdést, észrevételt tehet, felvilágosítást kérhet, eljárási státusza az eljárás alá vont személy jogai, valamint a tanúi jogok keveredése mentén mindenképp egyedi.
- Megjelenése estén jogorvoslati lehetősége van, mind az érdemi, mind az őrizet meghosszabbítása tárgyában meghozott határozattal szemben, melyet a határozat rendelkező része nevesítve tartalmaz.
- A Szabs. tv. 134. § (4) bekezdés c.) pontja alapján a törvényes képviselőt a „fiatalkorú életviszonyaira” vonatkozóan kell meghallgatni, mely az idő rövidsége miatt elmaradó környezettanulmány hiányában felvázolja a meghallgatást végző bíróság előtt a fiatalkorú személy élet és családi körülményeit, szociális hátterét, iskolai tanulmányait, és a családi, otthoni életben betöltött szerepét.

VII.3. Fiatalkorú eljárás alá vont személlyel szemben alkalmazható szankciók

Szabálysértési felelősség megállapítása esetén kiszabható szankciók korábban már részletesen

taglalásra kerültek, ebben a fejezetben az alkalmazható jogkövetkezmények kiválasztását szeretném kifejtteni.

Gyakorlati tapasztalatom, hogy a fiatalkorú elkövetők őrizetbe vételüket követően a bírósági tárgyaláson döbbenek rá arra, hogy őket a jog, a társadalom már nem gyermekként kezeli, a szabályok rájuk is vonatkoznak. Büntetőjogi, vagy szabálysértési szempontból büntetlen előéletű fiatalkorúakat „kijózanítja” számos esetben a tudat, hogy lázadásnak, diákcsínynek tartott magatartásuk a társadalom oly mértékű rosszallását váltja ki, hogy azt a törvényalkotó akár elzárás büntetés alkalmazásával is szankcionálni engedi.

Olyan tizennegyedik születésnapját pár nappal meghaladott törékeny testalkatú elkövetőnél, akin a rendőrségi bilincs fokozat hiányában csontozatának vékonyúltsága miatt nem helyezhető, felmerülhet a kérdés, hogy ezek a fiatalkorú elkövetők, testileg, lelkileg érettek-e már, jogellenes magatartásuk mennyire tudatos szembehelyezkedés a társadalmi elvárásokkal konvenciókkal, jogszabályokkal szemben.

Ezek a fiatalok vajon tettük következményeit alapvetően ismerik-e, esetleg pár napos büntetés végrehajtási intézeti elhelyezésük, megfelelő visszatartó erő lesz-e számukra a jövőben? A válaszok keresésénél figyelembe kell vennünk, hogy a cél a társadalom hasznos tagjává tenni őket, az eszközök arányos alkalmazásával.

De mi arányos? A bizonyítási eljárás, a törvényes képviselő meghallgatása felsorakoztatja a szankció alkalmazásánál figyelembe vehető enyhítő és súlyosító körülményeket.

Enyhítő körülményként a büntető joghoz hasonlóan a szabálysértési szempontból büntetlen előéleten kívül, a fiatalkorú beismerő vallomása, megbánó magatartása, nehéz életkörülményei, együttműködő magatartása a hatóságokkal, a kár megtérülte, annak alacsony mértéke..stb. vehető figyelembe, míg súlyosító körülmény a szabálysértési szempontból

büntetett előélet, több cselekmény egy alkalommal történő halmazati megvalósítása, az eljárás során tanúsított kitartó jelegű agresszív magatartása, önhibából eredő ittas, vagy bódult állapota, stb.

Álláspontom szerint - bár jelenleg is heves viták folynak a fiatalkorúakkal szemben alkalmazott személyi szabadságelvonással járó elzárás büntetés kapcsán visszautalva a **Gyermekek jogairól szóló New Yorkban 1989. november 20. napján kelt Egyezményre** - a szabadságelvonás a fiatalkorú cselekménye(i), az előélete, a jelleme és a megtett nyilatkozatának alapos értékelését követően lehet szükségszerű, és a reszocializáció a - „bagatell bűncselekmények” esetén is - bírhat visszatartó erővel, az elzárás lehetőségének ismertet, a szerzett tapasztalat a fiatalkorút figyelmeztetheti - fogadókészség esetén - a változtatás szükségességére.

Második alkalmazható fő szankció a - tizenhatodik életév betöltését követően - a közérdekű munka büntetés, melynek alkalmazásához a közérdekű munka büntetésről történő tájékoztatásukat követően a fiatalkorú eljárás alá vont személyek az esetek többségében hozzájárulnak, azonban tapasztalataim szerint a hozzájáruló nyilatkozatot mégis sok esetben követő végrehajtási rész teljesítés hiányában.

Pénzbírság kiszabása során a Szabs. tv. 27. § (3) bekezdése értelmében akkor van lehetőség, ha és amennyiben a fiatalkorú annak megfizetését vállalja. A pénzbírság - alkalmazásának hozzájárulása esetén - komplex lehetőség az elkövető számára, meg nem fizetése esetén lehetőség van 5.000,- forint/hat óra váltószám alapján közérdekű munka büntetés teljesítésére, illetőleg a fentiek hiányában 5.000,- forint/nap váltószám alapján elzárás büntetés alkalmazására.

A törvénnyel első ízben összeütközésbe kerülő fiatalkorú esetén - a fokozatosság elvét is figyelembe véve - gyakran kerül sor figyelmeztetés intézkedés alkalmazására, mely során az indokolásban összefoglalt jogi érvelés mellett pedagógiai, nevelő jellegű szabálysértés

elkövetésétől történő tartózkodásra felszólító „beszédnek” is szükségszerűen helye van, hiszen a fiatalkorú ebben az esetben a hallottakat viszi útravalóul magával.

VIII. Fiatalkorú elkövetők leggyakoribb szabálysértései saját gyakorlati tapasztalataim alapján

VIII.1. Garázdaság

A Szabs. tv. 170. §-a alapján, aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést követ el.

Bűncselekményi kategóriát jelentő erőszak hiányában legjellemzőbb módon kiabálást, ordítozást, ittas vagy bódult állapotban kötekedést, agresszív magatartást ölel fel ez a szabálysértés, melynek helyszínén a rendőri intézkedés fiatalkorúak esetében 1-3 személyt érint maximum.

A személyi körülmények feltárása után megállapítható, hogy főként alacsony iskolai végzettségű, esetleg büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodó, vagy azzal börtön múlttal bíró többgyermekes szülők gyermekei közül kerül ki az elkövetők többsége. Ide tartoznak azonban nagyon szűk körben a jó anyagi és családi háttérrel rendelkező iskolás fiatalok is, akik esetleg ital vagy kábító hatású szer fogyasztását követően kerülnek ily módon a törvénnyel összeütközésbe.

VIII.2. Rendzavarás

A Szabs. tv. 169. § (1) bekezdés a.) pontja alapján, aki verekszik, vagy verekedésre felhív, illetőleg a b.) pont értelmében rendzavarás vagy garázdaság esetén a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben engedetlenséget tanúsít szabálysértési követ el.

A garázdaság fiatalokú elkövetőinél felsorolt szociokulturális hátrány itt is befolyásoló tényező, főbb előfordulása a garázdaság helyszínén felfokozott indulati elemek hatására keletkező indulatos, erőszak alkalmazása nélküli magatartás, ahol fokozott a társadalmi facilitációs hatás! Nem összetévesztendő a garázdaság helyszínén magát igazolni nem akaró ittas fiatalokú személyrel. (Jogszerű intézkedéssel szemben engedetlenség Szabs. tv. 216. §)

VIII.3. Tiltott prostitúció (2013. év július hó 01. napjáig tiltott kéjelgés)

Szabs. tv. 172. § szerint, aki a külön törvényben, vagy törvény felhatalmazása alapján hozott önkormányzati rendeletben a szexuális szolgáltatással összefüggő korlátozást, illetve tilalmat megszegi szabálysértést követ el.

Általam nagyon fontos problémának tartott témakör, mely a fiatalokú személyek közötti gyakorisága miatt kiemelt figyelmet érdemel. 1999. év őszén elfogadott törvényi szabályozás alapján 2000. évig azon nagyobb városokban (50.000 lélekszámot meghaladó), ahol a prostitúció nagy mértet ölt szükségszerű türelmi zóna kijelölése. Borsod-Abaúj-Zemplén Megye területén Miskolcon kerül kijelölésre országosan az első türelmi zóna, „A Városi Rendőrkapitányság szakmai állásfoglalása szerint a „prostitúció sikeres kezelésének elősegítő tényezője lehet a türelmi zóna kijelölése.”³⁴ A cél a közterületi prostitúció meghatározott helyhez kötése volt, az egyéb területek nyugalmanak megóvása érdekében.

Az 1999. évi LXXV. törvény 9. § (3) bekezdése a felajánkozás feltételeként rögzítette, a 3/2012. (I. 3.) NEFMI rendelettel módosított 18/1998. (VI. 3.) NM rendeletet 22. § (10) bekezdése pedig szabályozta, hogy az 1999. évi LXXV. törvény 9. § (3) bekezdésében

³⁴ Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának a türelmi zóna kijelöléséről szóló önkormányzati rendelet megalkotására :Katona Ferenc önkormányzati képviselő önálló képviselői indítványa 2012. év <http://todo.miskolc.hu/hcr/6phdoc/87.pdf> (2017.05.26)

meghatározott személy számára (tizennyolcadik életévét betöltött!) a (8) bekezdésben meghatározott esetben az 5. számú melléklet szerinti orvosi igazolást kell kiállítani, amely orvosi igazolás három hónapig érvényes.

Tizennyolcadik életév alatt a cselekmény elkövetése orvosi igazolás esetén is jogellenes.

IX. Összegzés

Tanulmányomban a fiatalok szabálysértők címmel nem csupán a jogszabályok merev rendszerén belül szerettem volna csupán körképet adni, hanem a társadalomtudományt segítségül hívva szerettem volna közös gondolkodásra sarkallni a jövő generációt érintő problémakörben.

A fiatalok 14-18 év közötti korosztály veszélyeztetettsége igen nagy mértékű, mely veszélyeztetettség csökkentését a fiatalok tájékoztatása, oktatása, állampolgári ismeretekre történő minél kisebb korosztálytól kezdődő felkészítése mellett, a baj megtörténte esetén tapasztalt, felkészült, szakirányú tudásanyaggal rendelkező rendőrök, nyomozók, ítélkező tevékenységet végző jogászok meglétében látom.

Fontos emellett a hatóságok közös együttműködése, kialakított gyakorlataik megosztása országos fórumokon.

A törvénnyel először a szabálysértés szintjén összeütköző fiatal generációt - a teljesség igényével - meg kell ismerni, ahhoz, hogy számukra személyre szabottan alkalmazhassunk szankciót, megértetve velük, hogy egy bűnözői karrier lehetősége ugródeszkája is lehet a törvénnyel történő tudatos szembeszegülés, de a változtatás lehetőségére is felhívhatja egy eljárás a figyelmet.

A család fekete báránya, a bibliai bűnbak mindig is volt van és lesz, az, hogy hogyan terelgetjük zsenge nyájunkat rajtunk múlik.

Felhasznált irodalom:

- BISZTRICZKI LÁSZLÓ-KÁNTÁS PÉTER: *Az új szabálysértési törvény magyarázata Lap-és Könyvkiadó Kft. HVG ORAC*
- DR. CSERÉP ATTILA, DR FÁBIÁN ADRIÁN ÉS DR. RÓZSÁS ESZTER:
Kommentár a szabálysértési törvényhez: e-könyv
https://books.google.hu/books?id=EtyKAwAAQBAJ&pg=PT8&lpg=PT8&dq=szab%C3%A1lys%C3%A9rt%C3%A9si+t%C3%B6rv%C3%A9ny+2012+komment%C3%A1r&source=bl&ots=CIPEvNTxYY&sig=Wb90SjlbvewaD4ledoz2rA4Y_qE&hl=hu&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwicKJzKtM3MAhWGtBQKHx48BTMQ6AEIJjAC#v=onepage&q=szab%C3%A1lys%C3%A9rt%C3%A9si%20t%C3%B6rv%C3%A9ny%202012%20komment%C3%A1r&f=false
- HOLHÓS-KOVÁCS SZILÁRD: *Előzetes pro és kontra a bírósági eljárás és végzések tükrében. Bírák Lapja, 2011, 1-2. sz.*
- KINCSES ILDIKÓ - KÁNTÁS PÉTER : *A szabálysértési jog 1. kötet Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó 1999. év*
- KINCSES ILDIKÓ- KÁNTÁS PÉTER: *Szabálysértési jog I. kötet*
- PULSZKY-NÉMETH: *Neveléstörténet: <http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/09.02.html>*
- SÁRKÁNY M. DÓRA: *Bűnmegelőzési ismertek XII. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya által alkalmazott preventív programok*
- SZÓKÉNÉ HALÁSZ ÉVA: *Pszichológiai és pedagógiai ismertek 2010 év, kiadó : C-Vision Kft*
- DR. MÁNDI VERONIKA: *Alkotmányossági aggályok a szabálysértési őrizetbe vétel gyakorlata kapcsán, újbtk.hu <http://ujbtk.hu/mandi-veronika-alkotmanyossagi-aggalyok-a-szabalysertesi-orizetbe-vetel-gyakorlata-kapcsan/>*
- DR. MÁNDI VERONIKA: *Alkotmányossági aggályok a szabálysértési őrizetbe vétel gyakorlata kapcsán, újbtk.hu : Kadubec v. Slovakia, judgment of 2 September 1997, Reports 1997-V. p. 1830 § 51. <http://ujbtk.hu/mandi-veronika-alkotmanyossagi-aggalyok-a->*

[szabálysértési-orizetbe-vetel-gyakorlata-kapcsan/](#)

- VÁMOSINÉ DR. MARUNÁK ÁGNES: Jogi Fórum <http://www.jogiforum.hu/hirek/27230>
- VÁMOSINÉ DR. MARUNÁK ÁGNES: Jogi Fórum: Az új szabálysértési törvény és a joggyakorlat problémái 2012. <http://www.jogiforum.hu/hirek/27230>
- A szabálysértési jog kialakulása és fejlődése napjainkig
http://jog.unideb.hu/documents/tanszettek/buntetojogi_es_kriminologiai/a_kihgsi.pdf
- Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának a türelmi zóna kijelöléséről szóló önkormányzati rendelet megalkotására :Katona Ferenc önkormányzati képviselő önálló képviselői indítványa 2012. év
- Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete: Kézikönyv a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók számára a gyermekekkel szembeni rossz bánásmóddal kapcsolatos esetek ellátáshoz és kezeléséhez, Budapest 2006
- Magyar Jogtörténet 2004. Osiris kiadó
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_mezey_magyar_jogtortenet/ch03s02.html
- WIKIPÉDIA: Deák-féle btk

Felhasznált jogszabályok:

- 1868. évi XXXVIII. törvénycikk <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5360>
- 1879. évi XL. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a kihágásokról
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5870>
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99400034.TV
- 1999. évi LXIX. tv. a szabálysértésekről
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV

- 2012. évi II. törvény preambuluma

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV

- 2012. évi II. törvény http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV

- 22/2012.(IV.13) BM rendelet

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200022.BM